

Wanneer men zegt dat een klein land niet tegen overmagt bestand is, vergeet men hoe juist in ons vaderland gebleken is dat, onder hooger zegen, een klein land groote dingen vermag. *Klein en groot tegelijk*, is het kort begrip der historie van ons Gemeenebest. Werp mij niet tegen; de tijden veranderen, en met deze de menschen. Ik neem de tegenwerping niet aan; de tijden veranderen; niet, in dit opzigt, de menschen; ten ware wij van onze voorvaderen een verbasterd nageslacht zijn. Ik durf hopen dat wij ons hunner waardig zouden betoonen, in omstandigheden gelijksoortig aan die waarin zij hebben geleefd; ook onze dagen hebben het bewijs geleverd dat, wanneer Nederland bedreigd wordt, bereidvaardigheid en veêrkracht der vaderlandsliefde niet ontbreekt. Men heeft gezegd, dat zelfs groote Staten voor de vereenigde kracht van andere Mogendheden bezwijken, en tot bewijs Frankrijk in 1814 en 1815 genoemd. Ten onregte. Niet Frankrijk, Napoleon is bezweken; niet de Natie, de revolutionaire tyrannie, geconcentreerd in één persoon, die de Natie van zich afkeerig had gemaakt, en van allen, behalve van het leger, verlaten en bijkans overgeleverd werd. Anderen beweeren dat in den winter ons Vaderland kan worden overrompeld, onder begunstiging van het ijs; zij beroepen zich op 1795. Ten onregte. De Franschen zijn binnengekomen omdat zij binnengehaald zijn. De vijand weet dat het ijs een verraderlijke bondgenoot is; de Franschen in 1672 hebben de ervaring er van gehad. Holland is in 1795 onder Fransche heerschappij geraakt, niet omdat de kou de wateren bevroerd, maar omdat tweedragt de harten vervuld had. Laat ons eendragtig wezen en Nederland zal onverwinbaar zijn. Men heeft vooral daarop gedrukt, dat geen land verdedigbaar is, wanneer de vijand het van alle kanten bespringt. Ook deze beweesing is niet juist. Om een voorbeeld te noemen, men zij gedachtig aan den zevenjarigen krijg. Pruissen werd van alle zijden aangevallen, en hierdoor juist heeft de Koning van Pruissen als veldheer geschitterd, omdat hij, jaren achtereen, eene, naar gewone berekeningen, onweêrstaanbare overmagt weêrstond. Er zijn luisterrijke bladzijden in de gedenkschriften ook van ons land. Het is geen overmoed of opgeblazenheid, wanneer men op dezen bodem spreekt van hetgeen zelfs eene kleine Natie vermag. Neen, de geschiedenis levert hier bewijzen van de ontwikkeling die zij, somwijlen, in kritieke oogenblikken, verkrijgt. Het waren geen woorden zonder kracht, toen in 1639, om de Spaansche vloot bij Duins te vermeesteren, in vier weken, een getal van 96 schepen in gereedheid gebragt werd; toen men in 1651 tot besluit nam onze vloot met honderd vijftig schepen te versterken; toen Amsterdam in 1673 een voorslag deed om binnen veertien dagen de landzaten en burgers in de wapenen te brengen, ten getale van honderd duizend man. De uitzetting van nationale krachten is naauwelijks voor berekening vatbaar, wanneer zij door groote beginselen in beweging worden gebragt. Ik vereenig mij niet met de stelling, dat een land niet houdbaar is, wanneer het van alle zijden aangerand wordt. Doch wanneer men aan een volk die overtuiging geeft, o dan, houd u er van verzekerd, zal het verwinbaar zijn, ook wanneer men het van ééne zijde bespringt." (*Adv.*, dl. II, bl. 356/57)